

17 Ιουλίου, 1996

[ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΠΑΛΜΥΡΗ,

Αιτητής,

v.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΜΕΣΩ ΤΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 636/93)

---

*Προσφυγή βάσει του Αρθρου 146 του Συντάγματος — Έννομο συμφέρον
— Αποδοχή της επίδικης πράξης — Αμφιβολία ως προς την αποδο-
χή απαλλοτριώσης στην κριθείσα περίπτωση.*

*Αναγκαστική Απαλλοτριώση — Διάταγμα — Έκδοσή του δυνάμει ρυμο- 5
τομικού σχεδίου — Ελλειψήματα του σχεδίου δεν προβάλλονται
στην δίκη περί την νομιμότητα του διατάγματος απαλλοτριώσης —
Περιστάσεις στην κριθείσα περίπτωση εφαρμογής του Τοπικού Σχε-
δίου Λευκωσίας.*

Ο αιτητής προσέβαλε την απαλλοτριώση μέρους ακινήτου του. 10

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή, αποφά- 15
σισε ότι:

1. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία που βρίσκονται ενώπιον του Δι- 20
καστηρίου, είναι πιθανόν να περιήλθε σε γνώση του αιτητή το μέ-
ρος του προτεινόμενου Τοπικού Σχεδίου που επηρέαζε το τεμάχιό
του, με την υποβολή της αίτησής του για την άδεια οικοδομής εφό-
σον το Τοπικό Σχέδιο δεν είχε ακόμα δημοσιευθεί. Με τα στοιχεία 20
που έχει ενώπιόν του το δικαστήριο δεν μπορεί να καταλήξει με
βεβαιότητα στο συμπέρασμα ότι ο αιτητής αποδέχτηκε την προτα-
θείσα λύση με τρόπο που να επηρεάζει το έννομο συμφέρον του.
Ενόψει μάλιστα και του γεγονότος ότι εναντίον του συγκεκριμέ-

νου όρου που τέθηκε στην εκδοθείσα άδεια οικοδομής άσκησε προσφυγή, η οποία απέληξε προς όφελός του δεν μπορεί να γίνει αποδεκτός ο ισχυρισμός των καθ' ύων η αίτηση για απώλεια του εννόμου συμφέροντος του αιτητή.

5

2. Όσον αφορά την ουσία της υπόθεσης, το μεγαλύτερο μέρος των ισχυρισμών του αιτητή αφορούν τη νομιμότητα και σκοπιμότητα του συγκεκριμένου μέρους του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας. Η νομιμότητα και σκοπιμότητα του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας δεν μπορούν όμως να εξετασθούν στα πλαίσια της παρούσας προσφυγής. Η έγκριση του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας αποτελεί αυτοτελή εκτελεστή διοικητική πράξη, ανεξάρτητη από το Διάταγμα Απαλλοτριώσης, που θα μπορούσε να προσβληθεί με προσφυγή από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εντός της προβλεπόμενης από το Άρθρο 146 του Συντάγματος προθεσμίας.

10

15

Το επίδικο Διάταγμα εκδόθηκε για υλοποίηση σκοπού δημόσιας ωφέλειας, για τον οποίο υπήρχε εγκεκριμένο και δημοσιευμένο σχέδιο. Το γεγονός ότι το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως υποσχέθηκε σε χρόνο προγενέστερο της δημοσίευσης του σχεδίου να εισηγηθεί τη μετάκληση εμπειρογνομόνων και τη διενέργεια περιβαλλοντικής μελέτης δεν ανατρέπει το γεγονός ότι κατά το χρόνο δημοσίευσης του επίδικου Διατάγματος υπήρχε εγκεκριμένο σχέδιο, για σκοπούς υλοποίησης του οποίου εκδόθηκε το επίδικο Διάταγμα.

20

25

Το γεγονός ότι δεν είχε γίνει υπολογισμός των αποζημιώσεων για την κατασκευή ολόκληρου του έργου δεν επηρεάζει τη νομιμότητα του επίδικου Διατάγματος. Εξάλλου το έργο υλοποιείτο σταδιακά και επομένως δεν ήτο απαραίτητη η συμπερίληψη του κόστους κατασκευής ολόκληρου του έργου σε συγκεκριμένο Προϋπολογισμό του κράτους.

30

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

35

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Αντωνίου ν. Δημοκρατίας (1995) 4 Α.Α.Δ. 76,

40

Ιορδάνου κ.ά. ν. Δήμου Λάρνακος (1995) 4 Α.Α.Δ. 1646.

Προσφυγή.

Προσφυγή με την οποία προσβάλλεται το Διάταγμα Απαλλο-

τριώσεως μέρους του τεμαχίου 158, Φ/Σχ XXI.53.W.2, Μπλοκ Δ, στην Έγκωμη το οποίο ανήκει στον Αιτητή.

Κ. Μιχαηλίδης, για τον Αιτητή.

5

Γ. Γιωργαλλής, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult.

10

ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, Δ.: Η προσφυγή στρέφεται εναντίον Διατάγματος Απαλλοτριώσεως μέρους του τεμαχίου 158, Φ/Σχ. XXI.53.W.2, Μπλοκ Δ, στην Έγκωμη, που ανήκει στον αιτητή. Το Διάταγμα δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομ. 11.6.93, Α.Δ.Π. αρ. 970.

15

Το ιστορικό της υπόθεσης έχει ως εξής: Ο αιτητής υπέβαλε, στις 21.3.88, αίτηση για άδεια οικοδομής κατοικίας εντός του τεμαχίου του. Ο Δήμος Έγκωμης, ως αρμόδια αρχή, ζήτησε την υποβολή νέων σχεδίων, ούτως ώστε η προτεινόμενη οικοδομή να απέχει τουλάχιστον 10 πόδια από το μελλοντικό βόρειο σύνορο του προτεινόμενου δρόμου πρωταρχικής σημασίας που σχεδίασε το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.

20

Εναντίον της πιο πάνω απόφασης του Δήμου Έγκωμης ο αιτητής καταχώρησε την προσφυγή αρ. 887/88. Το Ανώτατο Δικαστήριο, με την απόφασή του που εξέδωσε στις 9.8.91, κήρυξε άκυρη την απόφαση του Δήμου Έγκωμης, για το λόγο ότι δεν μπορούσε η αρμόδια αρχή να αρνηθεί την έκδοση άδειας οικοδομής, ή να επιβάλει περιορισμούς εφόσον δεν υπήρχε δημοσιευμένο σχέδιο για τον εν λόγω δρόμο.

25

30

Μετά την έκδοση σχετικής άδειας οικοδομής, ο αιτητής ανήγειρε στο τεμάχιό του κατοικία με βοηθητικούς χώρους και πισίνα.

35

Στις 17.4.92, ο αιτητής υπέβαλε αίτηση για έκδοση Πολεοδομικής Αδειας για την ανέγερση, επί του ιδίου τεμαχίου ακόμα δύο κατοικιών για τις θυγατέρες του. Επειδή μέχρι την 1.8.92 δεν δόθηκε απάντηση στην αίτησή του, ο αιτητής υπέβαλε ιεραρχική προσφυγή προς το Υπουργικό Συμβούλιο.

40

Στις 28.8.92 δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας Γνωστοποίηση Απαλλοτριώσεως μέρους του τεμαχίου του αιτητή (ΑΔΠ 1443). Στη Γνωστοποίηση αναφέρετο ότι η ιδιοκτη-

5 σία είναι απαραίτητη για σκοπό δημόσιας ωφέλειας, δηλαδή τη δημιουργία, βελτίωση και ανάπτυξη των συγκοινωνιών στη Δημοκρατία, και η απαλλοτρίωσή της επιβάλλετο για τη δημιουργία δρόμου πρωταρχικής σημασίας που θα εξυπηρετούσε τις κοινωνιακές ανάγκες της ευρύτερης περιοχής της πόλεως Λευκωσίας.

10 Ο αιτητής υπέβαλε στις 4.9.92, ένσταση κατά της σκοπούμενης απαλλοτρίωσης. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι ο εν λόγω δρόμος πρωταρχικής σημασίας αποτελούσε μέρος του Τοπικού Σχεδίου
 15 Λευκωσίας, το οποίο δημοσιεύθηκε την 1.12.90. Ο δρόμος αυτός ξεκινά από τη Λεωφόρο Λάρνακας, στην Αγλαντζιά, διασταυρώνει τη Λεωφόρο Λεμεσού, διέρχεται από τις οδούς Βερενίκης και Ιφιγενείας στην Ακρόπολη, την οδό Κορυτσάς, το Νοσοκομείο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ, την Αγγλική Σχολή, την οδό Κύκκου
 20 στο Στρόβολο και καταλήγει στη Διεθνή Κρατική Εκθεση και τον Τύμβο Μακεδονίτισσας. Εναντίον του Τοπικού Σχεδίου, όπως δημοσιεύθηκε, καταχωρήθηκαν πολλές ενστάσεις, τόσο από ιδιώτες όσο και τοπικές αρχές. Οι ενστάσεις αφορούσαν κατά κύριο λόγο το σχεδιασμό του δρόμου πρωταρχικής σημασίας και τις επιπτώσεις που θα είχε η διέλευσή του από ήδη ανεπτυγμένες οικιστικές περιοχές. Όπως φαίνεται σε επιστολή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ημερομ. 3.11.92 προς το Δήμαρχο Στροβόλου, το Τμήμα διαβεβαίωνε την πρόθεσή του να εισηγηθεί στο Υπουργείο
 25 Εσωτερικών τη μετάκληση ξένων εμπειρογνομόνων για παροχή συμβουλών σχετικά με το θέμα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που ενδεχομένως θα προέκυπταν από τη διέλευση του πρωτεύοντος οδικού δικτύου από αστικές περιοχές.

30 Στις 31.12.92 δημοσιεύθηκαν στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας τροποποιήσεις του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας (κ.136 στο φάκελο τεκμ. 1), αφού προηγήθηκε μελέτη των υποβληθεισών ενστάσεων.

35 Για να επανέλθω στο θέμα της επίδικης απαλλοτρίωσης, η ένσταση του αιτητή κατά της προτεινόμενης απαλλοτρίωσης μελετήθηκε από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και έγινε εισήγηση προς το Υπουργείο Εσωτερικών για απόρριψή της. Στην εισήγηση αναφέρονται συγκεκριμένα τα ακόλουθα:

40 “Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι πρόκειται για Δρόμο Πρωταρχικής Σημασίας και το γεγονός ότι η χάραξη του δρόμου που τελικά επιλέγηκε περιορίζει στον ελάχιστο δυνατό βαθμό τον επηρεασμό του τεμαχίου και επιτρέπει την ικανοποιητική ανάπτυξή του, συνιστάται απόρριψη της ένστασης.

Αναφέρεται εν προκειμένω ότι ο επηρεασμός του τεμαχίου ανέρχεται περίπου στο 26,2% του συνολικού εμβαδού του.”

Στις 11.6.93, δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της Δημοκρατίας το επίδικο Διάταγμα.

5

Προεξέχοντα λόγο στις αγορεύσεις του δικηγόρου του αιτητή έχουν ισχυρισμοί που αφορούν τη νομιμότητα και σκοπιμότητα του σχεδιασμού και της κατασκευής του δρόμου πρωταρχικής σημασίας. Ισχυρίζεται ότι η κατασκευή του δεν ανταποκρίνεται στους βασικούς στόχους του Τοπικού Σχεδίου, ότι δεν προηγήθηκε περιβαλλοντική ή οικολογική μελέτη για τις επιπτώσεις της κατασκευής του δρόμου ενόψει της διέλευσής του από οικιστικές περιοχές, ότι το Τοπικό Σχέδιο, το οποίο ετοιμάστηκε στη δεκαετία του 70 δεν έτυχε εκσυγχρονισμού με βάση τα σημερινά δεδομένα των περιοχών από τις οποίες διέρχεται, ότι δεν υπάρχει ολοκληρωμένο σχέδιο εφόσον δεν έγιναν ακόμη περιβαλλοντικές μελέτες και ότι δεν επιλέγηκε η λιγότερο επαχθής για τον αιτητή λύση εφόσον δεν είχαν προηγηθεί όλες οι αναγκαίες μελέτες και δεν είχε υπολογισθεί το ποσό των αποζημιώσεων για την κατασκευή του όλου έργου. Ισχυρίστηκε ότι πρόκειται για αποσπασματική εφαρμογή του Τοπικού Σχεδίου προτού συμπληρωθούν οι περιβαλλοντικές μελέτες οι οποίες θα καθορίσουν κατά πόσο το σχέδιο μπορεί να εφαρμοσθεί.

10

15

20

25

Ο δικηγόρος για τους καθ' ων η αίτηση προέταξε ισχυρισμό, υπό τύπο προδικαστικής ένστασης, αναφορικά με το έννομο συμφέρον του αιτητή. Ο ισχυρισμός του είναι ότι ο αιτητής στερείται εννόμου συμφέροντος λόγω της εκ των προτέρων αποδοχής από αυτόν του σχεδίου. Τον ισχυρισμό του αυτό βασίζει στο περιεχόμενο επιστολής του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως προς το Δήμαρχο Εγκωμης, ημερομ. 24.9.87, όπου αναφέρονται μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

30

“3. Στο συνημμένο σχέδιο, έχουν σημειωθεί δυο εναλλακτικές λύσεις χάραξης τμήματος του εν λόγω δρόμου που βρίσκεται μεταξύ των οδών Δικαιοσύνης και Κυκλάδων στην Έγκωμη. Η γεωμετρική χάραξη των δυο λύσεων σε σχέση με την κυκλοφοριακή ικανότητα του εν λόγω δρόμου δεν έχει μεγάλη διαφορά. Η λύση Α, που φαίνεται με κίτρινο χρώμα στο σχέδιο, διαμοιράζει το τεμάχιο με αριθμό 158 Φ/ΣΧ.ΧΧΙ.53. W2 του οποίου ο ιδιοκτήτης προέβη σε έντονες διαμαρτυρίες τόσο σ' εσάς όσο και στο Τμήμα αυτό. Η λύση Β είναι αποδεκτή από τον εν λόγω ιδιοκτήτη, επηρεάζει όμως το παρακείμενο τεμάχιο αρ. 44 σε

35

40

πολύ πιο μεγάλο βαθμό.”

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία που βρίσκονται ενώπιόν μου, είναι πιθανόν να περιήλθε σε γνώση του αιτητή το μέρος του προτεινόμενου Τοπικού Σχεδίου που επηρέαζε το τεμάχιο του, με την υποβολή της αίτησής του για την άδεια οικοδομής στην οποία έγινε αναφορά προηγουμένως, εφόσον το Τοπικό Σχέδιο δεν είχε ακόμα δημοσιευθεί. Με τα στοιχεία που έχω ενώπιόν μου δεν μπορώ να καταλήξω με βεβαιότητα στο συμπέρασμα ότι ο αιτητής αποδέχτηκε την προταθείσα λύση με τρόπο που να επηρεάζει το έννομο συμφέρον του. Ενόψει μάλιστα και του γεγονότος ότι εναντίον του συγκεκριμένου όρου που τέθηκε στην εκδοθείσα άδεια οικοδομής άσκησε την προσφυγή 887/88, η οποία απέληξε προς όφελός του δεν μπορώ να δεχθώ τον ισχυρισμό των καθ' ων η αίτηση για απώλεια του εννόμου συμφέροντος του αιτητή. Ως εκ τούτου η προδικαστική ένσταση απορρίπτεται.

Όσον αφορά την ουσία της υπόθεσης, όπως είπα και προηγουμένως, το μεγαλύτερο μέρος των ισχυρισμών του αιτητή αφορούν τη νομιμότητα και σκοπιμότητα του συγκεκριμένου μέρους του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας. Η νομιμότητα και σκοπιμότητα του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας δεν μπορούν όμως να εξετασθούν στα πλαίσια της παρούσας προσφυγής. Η έγκριση του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας αποτελεί αυτοτελή εκτελεστή διοικητική πράξη, ανεξάρτητη από το Διάταγμα Απαλλοτριώσεως, που θα μπορούσε να προσβληθεί με προσφυγή από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο εντός της προβλεπόμενης από το Άρθρο 146 του Συντάγματος προθεσμίας. (*Αντωνίου ν. Δημοκρατίας* (1995) 4 Α.Α.Δ. 76, *Λίνα Στέλιου Ιορδάνου και Άλλος ν. Δήμου Λάρινακος* (1995) 4 Α.Α.Δ. 1646).

Το επίδικο Διάταγμα εκδόθηκε για υλοποίηση σκοπού δημόσιας ωφέλειας, για τον οποίο υπήρχε εγκεκριμένο και δημοσιευμένο σχέδιο. Το γεγονός ότι το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως υποσχέθηκε σε χρόνο προγενέστερο της δημοσίευσης του σχεδίου να εισηγηθεί τη μετάκληση εμπειρογνομόνων και τη διενέργεια περιβαλλοντικής μελέτης δεν ανατρέπει το γεγονός ότι κατά το χρόνο δημοσίευσης του επίδικου Διατάγματος υπήρχε εγκεκριμένο σχέδιο, για σκοπούς υλοποίησης του οποίου εκδόθηκε το επίδικο Διάταγμα.

Οι ισχυρισμοί του αιτητή για έλλειψη δέουσας έρευνας και παράλειψη διερεύνησης υπαλλακτικών και λιγότερο επαχθών για τον αιτητή λύσεων δεν ευσταθεί. Η διέλευση του δρόμου είχε ήδη χα-

ραχθεί και εγκριθεί με την έγκριση του Τοπικού Σχεδίου, στο οποίο φαίνονταν και τα επηρεαζόμενα τεμάχια. Δεν ετίθετο θέμα εξέτασης, στο στάδιο αυτό, άλλων υπαλλακτικών λύσεων, χωρίς τροποποίηση του Τοπικού Σχεδίου. Εν πάση περιπτώσει, πριν τη δημοσίευση του Τοπικού Σχεδίου είχε εξετασθεί το ενδεχόμενο 5 υπαλλακτικών λύσεων όσον αφορά το τεμάχιο του αιτητή, και η διοίκηση είχε καταλήξει στην επιλογή, μεταξύ δύο υπαλλακτικών λύσεων, της λιγότερο επαχθούς για τον αιτητή, όπως φαίνεται στην επιστολή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ημερομ. 24.9.87, στην οποία έγινε αναφορά προηγουμένως, όπως και άλλα 10 έγγραφα στο φάκελο τεκμήριο 1.

Το γεγονός ότι δεν είχε γίνει υπολογισμός των αποζημιώσεων για την κατασκευή ολόκληρου του έργου δεν επηρεάζει τη νομιμότητα του επίδικου Διατάγματος. Εξάλλου το έργο υλοποιείτο σταδιακά και επομένως δεν ήτο απαραίτητη η συμπερίληψη του κόστους κατασκευής ολόκληρου του έργου σε συγκεκριμένο Προϋπολογισμό του κράτους. 15

Δεν καταδείχθηκε βάσιμος λόγος για ακύρωση του επίδικου Διατάγματος. Όλοι οι ισχυρισμοί του αιτητή απορρίπτονται. Η προσφυγή αποτυγχάνει και απορρίπτεται, η δε επίδικη απόφαση επικυρώνεται, χωρίς έξοδα. 20

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα. 25

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.